

Er referens/Dnr:
U2020/03826/GV

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm

Teknikföretagens yttrande avseende:

Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning SOU 2020:33

Inledning

Teknikföretagen välkomnar en förändring av gymnasieskolans och vuxenutbildningens planering och dimensionering. Teknikföretagens medlemsföretag är beroende av det offentliga utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning. Examen från ett yrkesprogram är den mest efterfrågade utbildningsnivån av samtliga när Teknikföretagens medlemsföretag svarar. De industrirelevanta yrkesprogrammen är med andra ord en hörnpelare för den svenska teknikindustrins kompetensförsörjningen. Samtidigt kan vi från Teknikföretagen i likhet med utredningen, konstatera att matchningen på arbetsmarknaden idag är bristfällig och att antalet sökande till de industritekniska utbildningarna är alltför få. Vi stödjer därför utredningens strävan mot ett utbildningssystem med hög kvalitet och relevans genom att arbetsmarknaden ges ett större inflytande över utbildningsutbudet.

I likhet med utredningen, anser vi att utbildningarna i högre utsträckning behöver dimensioneras efter arbetsmarknaden och utvecklas i nära dialog med näringslivet. Vi delar även utredningens problembild att det många gånger saknas en systematik för att utnyttja avsatta resurser på ett effektivt sätt och att det saknas en djupare samverkan mellan kommuner för att kunna optimera utnyttjande av avsatta resurser. För utbildningarnas långsiktiga överlevnad krävs det en ökad regional samverkan mellan skolans huvudmän och näringslivet i de frågor som rör utbildningarnas utformning, dimensionering och genomförande.

Flera av förslagen i utredningen liknar lösningar som industrins parter sedan länge utgått ifrån inom ramen för Teknikcollege och som vi därför genom beprövad erfarenhet vet fungerar. Vi är dock måna om att utredningens förslag implementeras på ett sätt så att det stärker och utvecklar det vi byggt upp inom Teknikcollege snarare än att vi ska behöva ta ett omtag.

Sammanfattning

Vi från Teknikföretagen ställer oss positiva till utredningens övergripande förslag och anser att utredningen överlag beaktat näringslivets behov och förutsättningar. Men samtidigt som vi ställer oss positiva till merparten av

förslagen generellt, inser vi att många av förslagen blir komplexa när de konkretiseras. Detta medför att vi också lämnar ett antal synpunkter och i vissa fall är kritiska till hur några av förslagen föreslås ska genomföras eller konstrueras även om vi ställt oss positiva till förslaget generellt.

Teknikföretagen vill lyfta några delar i utredningen som vi anser särskilt angelägna ur vårt perspektiv.

Först och främst anser vi att ett utbildningsutbud som i ökad grad matchar näringslivets behov är helt avgörande. Vi tillstyrker därmed förslaget att utbudet av utbildning i gymnasieskolan ska beslutas med hänsyn både till elevernas efterfrågan och behov och till behoven på arbetsmarknaden, det vill säga att utbildningarna i högre grad än idag ska styras efter arbetsmarknadens behov.

Vi tillstyrker också förslaget att Kommuner ska samverka för ett ändamålsenligt utbud. Våra erfarenheter från Teknikcollege visar att en samverkan och samordning är nödvändig för att kunna erbjuda ett mångsidigt utbildningsutbud med hög kvalitet inom både gymnasiet och yrkesvux. Här anser vi dock att utredningen borde ha gått ännu längre och föreslagit gemensamma samverkansområden för både gymnasieskola och yrkesvux.

Vi är generellt positiva till förslaget om att införa regionala branschråd för gymnasieskolan. Arbetsmarknadens inflytande över yrkesutbildningarna behöver stärkas och en regelbunden analys bör göras av regionens kompetensbehov i förhållande till utbildningssystemets utfall, som sedan utbildningsutbudet planeras mot. Vi är dock måna om att de regionala stödstrukturerna ska bygga på och utvecklas från nuvarande branschsystem såsom exempelvis collegekoncepten i de fall sådana finns. Därför är vi inte helt överens med utredningen om hur branschråden ska sättas samman, hur de ska drivas och vad de ska behandla, vilket vi kommenterar och utvecklar vidare i vårt remissvar.

Vi är slutligen kritiska till att utredningen väljer att lämna frågan om grundläggande högskolebehörighet i yrkesprogrammen outredd till förmån för att endast lämna förslaget att gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas. Vi anser nämligen att grundläggande högskolebehörighet, och utökade möjligheter till studier inom yrkesvux är en grundförutsättning för ökad dimensionering av gymnasial utbildning. Vi kan därmed konstatera att frågan om att få till stånd en förändring avseende grundläggande högskolebehörighet kvarstår.

Särskilda synpunkter

Vi på Teknikföretagen har valt att fokusera de av utredningens förslag som vi anser är av särskild betydelse för industrins och våra medlemsföretags kompetensförsörjning. Teknikföretagens har därför valt att lämna särskilda synpunkter på ett urval av utredningens enskilda förslag, vilka följer nedan.

Kapitel 6.1 Utbud och dimensionering av gymnasial utbildning

6.1.1 Det behövs nya principer för planering och dimensionering av utbudet i gymnasieskolan

Utredningens förslag: När huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa ska betydande hänsyn tas till både ungdomarnas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov.

Utredningens bedömning: Regeringen bör uppdra åt Statens skolinspektion att redovisa en analys av hur myndigheten avser att utöva tillsyn över huvudmännens efterlevnad av de nya reglerna för planering och dimensionering.

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag samt uppdraget i utredningens bedömning.

Teknikföretagens kommentar/-er:

Idag går ett stort antal elever ut gymnasieprogram med svag koppling till arbetsmarknaden. För att styrningen ska fungera, bör följaktligen nyetableringar av utbildningar som ensidigt tillgodoser elevernas val begränsas. Vi stödjer därför utredningens förslag att hänsyn istället bör tas både till ungdomars behov och arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbudet i gymnasieskolan, det vill säga att utbildningarna i högre grad än idag ska styras efter arbetsmarknadens behov.

Teknikföretagen stödjer samtidigt utredningens resonemang om att det inte kommer vara möjligt att uppnå någon exakt proportionalitet mellan behoven på arbetsmarknaden och volymerna i utbildningsutbudet och att det därför kommer vila ett stort ansvar på huvudmän att så långt det är möjligt anpassa antalet platser efter behoven på arbetsmarknaden. Teknikföretagen delar därför även utredningens bedömning att Skolinspektionen ska få i uppdrag att utöva tillsyn över huvudmännens efterlevnad och att detta bör föregås av en analys för hur myndigheten ska utöva uppdraget.

6.1.2 Kommuner ska samverka för ett ändamålsenligt utbud

Utredningens förslag: När det gäller gymnasieskolan ska kommunen ingå ett samverkansavtal som omfattar ett geografiskt område med minst ett visst antal invånare som ingår i gymnasieskolans målgrupp och med minst två andra kommuner (primärt samverkansavtal). Samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av nationella program samt programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever, inom gymnasieskolan. Samverkansavtalet ska utformas med hänsyn till ungdomars efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov. Avtalet ska även utformas med hänsyn till ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser och kommunernas skyldighet att erbjuda ett allsidigt urval av utbildningar. Kommunen får även träffa samverkansavtal med en eller flera regioner och andra kommuner (sekundära samverkansavtal). De kommuner som har träffat ett primärt eller sekundärt samverkansavtal bildar ett primärt respektive ett sekundärt samverkansområde för utbildningen. Om en kommun ingår i ett kommunalförbund som är av samma omfattning och avser sådan utbildning som ett primärt samverkansavtal, behöver dessa kommuner inte träffa samverkansavtal. I sådana fall ska bestämmelserna som gäller samverkansavtal i stället gälla för kommunalförbundet. Regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samverkansavtalens omfattning och innehåll och om undantag från kravet på samverkansavtal. Statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) ska fortsatt villkoras med att minst tre kommuner samverkar och ansöker gemensamt. Villkoren ska dock förtydligas på så sätt att de samverkande kommunerna ska träffa ett samverkansavtal och att de samverkande kommunerna bildar ett samverkansområde.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag **med tillägg** att samverkansområdena för gymnasieskolan och yrkesvux ska vara gemensamma.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag om att minst tre kommuner bör samverka för att gemensamt planera och erbjuda utbildning. Detta inte minst av ekonomiska skäl, men också för att samordna den strategiska kompetensförsörjningen på lokal och regional nivå. Teknikföretagen anser dock att utredningen borde ha gått längre i sitt förslag genom att föreslå gemensamma samverkansområden för både gymnasieskola och yrkesvux. Ska utbildningsutbudet samordnas och styras mot behovet samt att kostnaderna ska vara rimliga krävs enligt oss en nära och effektiv samverkan mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Teknikföretagen föreslår även ett tillägg till förslaget om att den samverkan som redan idag sker mellan kommuner skall tas till vara och att framtida samverkan ska bygga vidare på principer som fungerar. Det gäller särskilt den samverkan som finns mellan huvudmän och arbetslivet. Teknikföretagen vill med detta tillägg säkerställa att Teknikcollege och annan branschinvolvering tas till vara och utvecklas.

Teknikföretagen anser i detta sammanhang att regeringen bör avsätta resurser för ett tillfälligt extra stöd till olika former av collegevarianter och liknade branschkoncept för att de ska klara förändringarna som utredningen föreslår.

Sedan 2011 har antalet kommuner som erbjuder industritekniskt yrkesprogram successivt minskat. Teknikföretagens erfarenheter visar i likhet med utredningen, att Sveriges kommuner idag saknar förutsättningar att kunna erbjuda ett allsidigt utbud av yrkesutbildningar inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Därför stödjer vi bilden av att det behövs en regional struktur där resurserna kan användas effektivt så att fler utbildningar- som efterfrågas av näringslivet kan genomföras.

6.1.4 Möjligheten att delta i yrkesutbildning i regionalt yrkesvux inom samverkansområdet ska öka

Utredningens förslag: Vuxnas möjlighet att delta i yrkesutbildning i regionalt yrkesvux inom samverkansområdet ska öka. Det ska förtydligas i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning att personer hemmahörande i ett samverkansområde fritt ska kunna söka till sådan utbildning

som statsbidrag lämnas för och som erbjuds inom samverkansområdet. Den kommun som anordnar utbildningen ska ta emot en behörig sökande från en annan kommun i samverkansområdet om ansökan avser sådan utbildning som statsbidrag lämnas för. Om alla behöriga sökande inte kan antas till utbildningen, ska företrädare ges till den som har kort tidigare utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag att vuxnas möjlighet att delta i yrkesutbildning i regionalt yrkesvux ska öka och att personer i samverkansområdet fritt ska kunna söka. Teknikföretagen **avstyrker** den del i förslaget som avser vem/vilka som ska ges företrädare till utbildning.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen bedömning är att yrkesvux ska planeras och dimensioneras med ett regionalt perspektiv. Med en regional samordning kan kostnader fördelas samtidigt som antalet potentiella sökande blir fler. För samordning och förankring behövs enligt oss ett frisök mellan kommunerna. Teknikföretagen tillstyrker därmed förslaget om frisök för att stärka en ökad regionalisering av yrkesvux.

Teknikföretagen emotsätter sig däremot utredningens förslag avseende tillträdesreglerna till vem som skall ges företrädare till yrkesvux.

Eftersom riksdagen fattat beslut (3 juni 2020) om att justera urvalskriterierna till komvux och yrkesvux efter att utredningen gick ut på remiss, utgår vi visserligen från att utredningens förslag avseende prioritering vid antagning blir inaktuellt. Men trots ändrade regler i beaktande, anser vi att möjligheten för yrkesverksamma och yrkesväxlare att nyttja yrkesvux ytterligare bör tydliggöras.

Enligt oss bör urvalsbestämmelserna utformas så att även den som är yrkesaktiv och/eller har genomfört högskoleförberedande gymnasieutbildning kan bli antagen till yrkesvux. Individens intresse och förmåga att tillgodogöra sig utbildningen bör vara utgångspunkt för urvalet.

Teknikföretagens synpunkter bygger på att det ska finnas reella möjligheter att yrkesutbilda sig i vuxen ålder även för de med gymnasieexamen. Att de med högskoleförberedande gymnasieutbildning får möjlighet att yrkesutbilda sig är lika viktigt som att eleverna på yrkesprogrammen ges möjlighet till högskolebehörighet enligt oss. Gymnasieskolan ska inte vara en återvändsgränd åt något håll. Teknikföretagen avstyrker därmed förslaget att företrädare ska ges till den som har kort tidigare utbildning och en svag ställning på arbetsmarknaden

6.2.1 Enskilda huvudmän ska bidra till ett ändamålsenligt utbud

Utredningens förslag: Vid prövning av ansökningar om nya godkännanden ska Skolinspektionen ta hänsyn till elevers efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov. För att godkännande ska lämnas ska också följderna beaktas för gymnasieskolor med offentliga och enskilda huvudmän som ligger

inom det område där den fristående skolans elever huvudsakligen förväntas komma ifrån. Vid bedömningen av om ett godkännande ska beviljas ska det även beaktas att ett godkännande inte negativt påverkar ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser i området.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag **efter tillägg** att förslaget även bör innefatta att skolor som bedriver utbildning med bristande kvalitet ska kunna ersättas med skolor eller utbildningar med högre kvalitet samt att branschråden bör höras vid bedömningen om ett godkännande.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagens huvudsakliga kommentar av förslaget är att i all uppstart av ny utbildning ska kvalitet och behov vara vägledande oavsett huvudmannaskap.

I likhet med utredningen, ser vi att de enskilda huvudmännen idag står för en betydande andel av det totala utbudet av industrirelevant gymnasieutbildning och att de enskilda huvudmännen därmed är en etablerad del av dagens gymnasieskola. Därför anser vi i enlighet med utredningen att kommunala och enskilda huvudmän så långt det är möjligt ska verka på lika villkor.

Av detta följer att vi tillstyrker förslaget att vid prövning av ansökningar om nya godkännanden ska Skolinspektionen ta hänsyn till elevers efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov. Teknikföretagen stödjer därmed också utredningens bedömning att för att styrningen ska fungera, bör nyetableringar av utbildningar som ensidigt tillgodoser elevernas val begränsas.

Vi tillstyrker även förslaget att för att godkännande ska lämnas, ska också följderna beaktas för gymnasieskolor med offentliga och enskilda huvudmän som ligger inom det område där den fristående skolans elever huvudsakligen förväntas komma ifrån.

Teknikföretagen tillstyrker slutligen förslaget att vid bedömningen av om ett godkännande ska beviljas ska det även beaktas att ett godkännande inte negativt påverkar ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser i området. Vi stödjer därför utredningens förslag att Skolinspektionen vid tillståndsprövning ska ta hänsyn till om ett effektivt resursutnyttjande riskerar att påverkas negativt om fler huvudmän beviljas tillstånd att bedriva utbildning.

Som tillägg till utredningens förslag anser vi dock att kvalitet ska tas i beaktande vid prövning av skolor, vilket medför att förslaget även bör innefatta att skolor som bedriver utbildning med bristande kvalitet ska kunna ersättas med skolor eller utbildningar med högre. Det gäller oavsett om det är en kommunal eller fristående aktör som inte håller måttet. Ett effektivt resursutnyttjande innefattar enligt oss inte enbart samordning utan också ett utbud av utbildning som genomförs med hög kvalitet. Att bedriva utbildning av låg kvalitet är enligt oss ett dåligt resursutnyttjande.

Som ytterligare tillägg till utredningens förslag anser vi att branschråden bör höras vid bedömningen om ett godkännande. Detta som komplement till

Skolinspektionens bedömning i syfte att säkerställa kvalitet utifrån branschens behov.

6.3.1 Skolverket ska ta fram regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning

Utredningens förslag: Skolverket ska få i uppdrag att kontinuerligt ta fram regionala planeringsunderlag för utbudet av utbildning. Underlagen ska fungera som stöd till huvudmännen för gymnasieskolan och komvux i deras arbete med planering och dimensionering av nationella program samt programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever och av sammanhållen yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå. Vidare ska Skolverket stödja huvudmännen genom analyser av elevers efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov och av hur planeringen av utbudet kan främja effektiv användning av samhällets resurser. Flera myndigheter med befintliga uppdrag om analys och prognoser om arbetsmarknaden ska få i uppdrag att förse Skolverket med analyser av arbetsmarknadsbehoven på regional nivå som ska användas i planeringsunderlagen. Uppdraget ska även inkludera att Skolverket ska föra regionala dialoger med de huvudmän som ingår i området för planeringsunderlaget, både gällande gymnasieskolans utbud och utbudet av sammanhållen yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå. Detta ska delvis regleras i förordning.

Utredningens bedömning: Skolverket bör få i uppdrag att föreslå en möjlig utformning av statistikinsamling om sökande, mottagna och antagna till sammanhållna yrkesutbildningar i komvux på gymnasial nivå. Uppgifterna ska möjliggöra bedömning av efterfrågan från målgruppen och det planerade utbudets kapacitet i relation till denna. En del av uppdraget skulle också kunna vara att göra en initial stickprovsundersökning i några regioner för att ge en lägesbild av kapaciteten inom och efterfrågan av yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå.

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag samt uppdraget i utredningens bedömning.

Teknikföretagens kommentar/-er:

Som utredningen konstaterar, kommer stor vikt att läggas på det statistiska underlag som tas fram som underlag för beslut om utbudet. Underlaget är bland annat tänkt att ge huvudmännen bättre och mer likvärdiga förutsättningar för välgrundade beslut, det ska bidra till bättre användande av resurser, det ska utgöra en grund för Skolinspektionens bedömning samt att det ska utgöra underlag för arbetet för de regionala branschråden. Teknikföretagen anser att det i sammanhanget är viktigt att påpeka att vi inte tror på någon exakt dimensionering av gymnasial utbildning. Därför blir frågan om hur det statistiska underlaget hanteras, analyseras och tolkas, lika viktig som hur det tas fram och vad det innehåller.

Teknikföretagen vill lyfta några delar som vi bedömer särskilt viktiga avseende förslaget om framtagande av regionala planeringsunderlag. Först så vill vi

poängtera vikten av att statistikunderlaget ger en samlad bild över den regionala kompetensförsörjningen, det vill säga över behov och efterfrågan. Därför stödjer vi utredningens förslag att planeringsunderlaget ska innehålla en helhetsbild av utbudet i gymnasieskola och i sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå inom underlagets område, men också arbetsmarknadsutbildningar. Att dimensionera utan att ta hänsyn till helheten är enligt oss inte en effektiv dimensionering.

Teknikföretagen anser att utredningens förslag om vilket innehåll planeringsunderlaget bör ha, är rimligt och relevant. För oss är det särskilt angeläget att underlaget innehåller analys av hur utbildningarna bidrar till kompetensförsörjningen för arbetsliv och högre utbildning, det vill säga att det klargörs vilka utbildningar som fyller ett specifikt kompetensförsörjningsändamål och där utbildningen ger fördel på arbetsmarknaden jämfört med att ha läst en annan utbildning. Vi stödjer utredningens förslag att detta bör analyseras genom statistik om yrkesstrukturen och matchningen för unga vuxna efter utbildningarna, tillsammans med uppgifter arbetsmarknadsetablering och övergång till högskolestudier.

Teknikföretagen har ingen klar uppfattning vem som bör bidra med underlag, men det framstår som en rimlig bedömning att Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen och Statistiska centralbyrån (SCB) får i uppdrag att bistå Skolverket med regionala analyser av kompetensförsörjningsbehov samt att Arbetsförmedlingens uppdrag även ska innefatta underlag om planerade och genomförda arbetsmarknadsutbildningar. Vi anser också i likhet med utredningen, att Skolverket bör ta tillvara MYH:s erfarenheter av behovsanalyser. Vi vill i detta sammanhang betona att Teknikföretagen har mycket positiva erfarenheter av det sätt MYH hittills arbetat med behovsanalyser. Teknikföretagen stödjer särskilt förslaget att det uppdrag som regionalt utvecklingsansvariga hittills har fått att vara samrådspart i förhållande till utbildningsystemet bör bli tydligare kanaliserat, det vill säga att de regionalt utvecklingsansvariga ska bidra med analyser av regionala behov i ett sammanhang som är konkret riktat till huvudmännen i gymnasieskola och komvux. Enligt Teknikföretagen är det angeläget att kompetensförsörjning är en integrerad del i det regionala utvecklingsansvaret. Teknikföretagen har tidigare tillstyrkt valideringsdelegationens förslag att kompetensförsörjning ska vara en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret. Att tydliggöra och stärka de regionalt utvecklingsansvarigas förhållande till utbildningsystemet anser vi ligga i linje med denna grunduppgift.

Teknikföretagen vill också understryka utredningens bedömning att det är angeläget att SCB, Skolverket, utbildningsanordnare och berörda branscher samarbetar för att följa upp etableringen på arbetsmarknaden. Det är också viktigt att analyserna ständigt utvecklas och anpassas för att fungera som underlag för planering och dimensionering av gymnasial utbildning och att arbetsgivare och branscher är involverade i det utvecklingsarbetet.

Slutligen vill vi lyfta vikten av att Skolverket hittar former för att fånga upp elevers intressen, förväntningar på utbildningen och planer för hur de ska försörja sig efter utbildningen. Som utredningen konstaterar kräver en bättre matchning också utveckling av utbildningarnas innehåll och utformning där involvering av eleverna är av central betydelse.

6.3.4 Huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare om gymnasieutbildningarna ska förbättras

Utredningens förslag: När en huvudman informerar ungdomar och vårdnadshavare om gymnasieutbildning ska huvudmannen tydligt ange vilket nationellt program och eventuell nationell inriktning utbildningen utgörs av. Om introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion anordnas för en grupp elever ska huvudmannen tydligt ange vilket nationellt program eller vilket yrkesområde som utbildningsplanen är inriktad mot. Informationen ska också innehålla uppgifter om utbildningens arbetsmarknadsutfall om utbildningen är ett yrkesprogram. Om det är ett högskoleförberedande program ska det även framgå hur stor andel av tidigare elever som studerat vidare och inom vilka sektorer av högre utbildning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om informationen.

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag.

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen tillstyrker förslaget att huvudmännen tydligt ska redovisa utbildningarnas resultat. Vi anser att både etableringen på arbetsmarknaden och övergången till högre studier ska redovisas, men också andra relevanta resultatmått såsom genomströmning och examensfrekvens.

Teknikföretagen tillstyrker förslaget mot bakgrund av att ett krav på saklig information om utbildningens arbetsmarknadsutfall ger elever större möjlighet att göra upplysta val, men att det krävs förbättrad information för att ett informerat val ska kunna göras. Vi delar utredningens bedömning att det i nuvarande system kan vara svårt att avgöra vad som är objektiv information och vad som är marknadsföring.

Teknikföretagen delar även utredningens bedömning att det skulle innebära allt för stor börda för varje huvudman att själva ta fram information om arbetsmarknadsutfall och övergången till eftergymnasiala studier. Förslaget om att staten bör ansvara för att tillgängliggöra informationen och att huvudmannen ansvarar för förmedling av informationen anser vi vara en rimlig avvägning.

Teknikföretagen anser till skillnad från utredningen att samma statistik bör redovisas både för gymnasieskolan och för sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux.

6.3.5 Regionala branschråd för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska bidra med information om arbetsmarknadens kompetensbehov

Utredningens förslag: Det ska finnas regionala branschråd för gymnasieskolans och gymnasiesärskolans yrkesutbildning som kommunen ska ansvara för. De ska

bidra med att bedöma arbetsmarknadens behov i varje primärt samverkansområde. Samverkansavtalen för primära samverkansområden ska innehålla reglering av hur branschråden ska organiseras. De regionala branschråden får omfatta ett eller flera primära samverkansområden. Branschråden ska regelbundet behandla frågor om nationella yrkesprogram, programinriktat val som är inriktade mot ett yrkesprogram, yrkesintroduktion och nationella program inom gymnasiesärskolan, som erbjuds i samverkansområdet. Samtliga samverkande kommuner, enskilda huvudmän som bedriver utbildning på yrkesprogram och programinriktat val inriktat mot yrkesprogram och yrkesintroduktion och på gymnasiesärskola inom samverkansområdet, regional utvecklingsansvarig aktör, Arbetsförmedlingen och representanter för branschområdet ska erbjudas att delta. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om branschråden.

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag med följande kommentarer i beaktande.

Teknikföretagens kommentar/-er:

Generellt är Teknikföretagen mycket positiv till utredningens förslag om att det skall skapas branschråd som skall bidra med kunskaper om arbetsmarknadens behov.

Arbetsgivarnas inflytande över utbildningsutbudet, där planering och utveckling av yrkesutbildningar sker i nära samarbete med det regionala näringslivet, är grunden för en fungerande matchning på arbetsmarknaden.

Teknikföretagen har tillsammans med övriga av industrins partsorganisationer inom ramen för Industrirådet, sedan ett antal år tillbaka skapat en regional struktur, Teknikcollege, vars regionala styrgrupp har stora likheter med de föreslagna branschråden. Teknikcollege regionalt genomför behovsinventeringar och samverkar för att skapa ett helhetstänk på kompetensförsörjning. För att branschråden ska fungera, vara aktiva, och kunna fungera enligt utredningens önskemål krävs dock enligt oss ett antal faktorer som vi vill poängtera.

Gällande branschrådens sammansättning anser Teknikföretagen att det är av yttersta vikt att branschråden speglar hela det lokala/regionala näringslivet inom den bransch som åsyftas. En bred samverkan är en förutsättning för att samtliga industribranscher blir representerade. Branschråden måste hållas relativt breda och definitionen av bransch ska i detta fall motsvara yrkesprogrammets inriktning, exempelvis industri för det industritekniska programmet. Representanter som har legitimitet hos arbetslivets parter ska ingå i råden. Vidare föreslår vi att rådets strukturella sammansättning utformas i samråd med de nationella programråden. Teknikföretagen vill särskilt betona vikten av att när yttranden ska avges ska företagen vara i majoritet.

Gällande branschrådens geografiska område anser Teknikföretagen att i de fall då samverkansområdet finns inom ett Teknikcollege-område ska primärt den regionala styrgruppen för Teknikcollege verka som branschråd. Vi anser även att det är av yttersta vikt att samma branschråd ska kunna verka inom flera samverkansområden. Branschråden ska snarare verka inom ett arbetsmarknadsområde.

Gällande branschrådets framdrift/processledning vet vi med stor erfarenhet från Industrirådets samverkansplattform Teknikcollege att det behövs en resurs/samordnare för att driva arbetet. Utredningen presenterar inget förslag kring hur råden ska drivas, vilket vi beklagar. Enligt oss är det nämligen viktigt att det avsätts resurser för rådets framdrift, gärna en heltidsanställd per branschråd vars uppgift är att sköta samverkan med rådet, de övriga råden, näringslivet, kommunen, skolorna, skolverket, skolinspektionen och de nationella programråden.

Gällande branschrådets driftsorganisations hemvist, det vill säga ansvaret för dess samverkan och drift, föreslår Teknikföretagen att Regionen bör vara ansvarig. Detta inom ramen för det regionala utvecklingsansvaret (RUA). Dels för att det är en organisation utan egenintresse i sakfrågorna, dels för att deras roll är att stärka regionens näringsliv, vilket vi anser väl sammanfalla med rollen för branschråden. Teknikföretagen har sedan tidigare ansett att en grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret ska vara att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. För att säkerställa att kompetensförsörjningen integreras i det regionala utvecklingsuppdraget, är det enligt oss därför logiskt att branschråden har en tydlig koppling till detta uppdrag och därmed till Regionen.

Gällande branschrådets generella fokus anser Teknikföretagen att det är näringslivets behov som skall vara i fokus för branschråden. Andra deltagare, såsom exempelvis kommunrepresentanter, RUA och Arbetsförmedlingen kan och bör också få medverka inom branschråden, men företagen måste sätta dagordningen. För att säkerställa detta fokus anser vi att Teknikcollege princip bör råda där näringslivet äger ordförandeskapet.

Gällande branschrådets innehållsmässiga fokus delar inte Teknikföretagen fullt utredningens förslag kring frågor som skall avhandlas inom branschråden. Vi anser att uppdraget för råden måste handla om den strategiska kompetensutvecklingen inom samverkansområdet. Det är viktigt att diskussionerna förs på rätt nivå och handlar om företagets behov och utmaningar, och kan gärna involvera frågor kring Yrkeshögskolan och validering. Detta medan de mer skolnära frågorna, såsom APL, bör avhandlas i de lokala programråden. För att effektivisera råden måste samma råd användas för både gymnasieskola och yrkesvux.

Gällande branschrådets koppling till nationella programråden och till Skolinspektionen anser Teknikföretagen att det behövs en nationell samordning av de regionala branschråden och att det ska finnas en koppling till de nationella programrådets uppdrag. Detta tror vi är särskilt viktigt för att möjliggöra ett ändamålsenligt nationellt utbildningsutbud inom små och smala branscher. Slutligen anser Teknikföretagen att branschråden skall användas i dialog med skolinspektionen kring beslut om vilka som skall driva de utbildningar som branschrådet avser. Branschråden kan och bör vara en viktig part för att få en mer kvalitetsdriven konkurrens om utbildningsplatserna.

6.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i reformens första steg

Utredningens förslag: Steg 1 Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2022. Ändringarna som gäller gymnasieskolan ska tillämpas första

gången för utbildning som påbörjas höstterminen 2024. Äldre bestämmelser ska tillämpas för utbildning som påbörjas dessförinnan när det gäller gymnasieskolan. Om en kommun vid ikraftträdandet redan är bunden av ett samverkansavtal med en annan kommun inträder skyldigheten att träffa primära samverkansavtal först när detta avtal upphört, dock senast den 1 augusti 2024. Äldre bestämmelser om samverkansavtal ska då fortsätta att gälla. Ändringarna i gymnasieförordningen, förordningen med instruktion för Statens skolverk och förordningen om informationssystem ska träda i kraft den 1 juli 2022. Ändringen i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning ska träda i kraft den 1 januari 2022.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag på tidplan och ikraftträdande. Teknikföretagen **avstyrker** förslaget om avskaffande av det riktade statsbidraget inom regional yrkesutbildning för vuxna.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen anser att föreslagna författningsändringarna i reformens första steg bör träda i kraft så snart som möjligt och tillstyrker utredningens förslag på tidplan och ikraftträdande. Då förslaget andra steg är viktig för att skapa verklig förändring vill vi samtidigt understryka att detta steg är nödvändigt för att företagets behov ska få genomslag i planerings- och dimensioneringsarbetet. Teknikföretagen föreslår dock att en löpande analys och uppföljning av steg 1 bör göras innan reformeringen tas vidare i steg 2. Ett sådant analys- och uppföljningsarbetet bör påbörjas så snart beslut är fattat och bör ske parallellt med införandet av steg 1 för att inte tappa tid i reformarbetet.

Teknikföretagen avstyrker förslaget om avskaffande av det riktade statsbidraget inom regional yrkesutbildning för vuxna. Eftersom vi ännu inte sett hur de nya förslagen avseende regional yrkesvux fungerar, anser vi att det är för tidigt för införandet av ett sådant förslag. Inom ramen för Teknikcollege har vi bland annat sett stora problem för kommuner som samverkar att själva finna finansiering för yrkesvux, vilket i vissa fall resulterat i ett snedfördelat utbildningsutbud.

6.6.2 Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet på gymnasial nivå

Utredningens förslag: Skolverket ska regelbundet besluta om regionala ramar för gymnasieskolan och komvux för en viss tid. Ramarna ska omfatta ett primärt samverkansområde eller en kommun om undantag har föreskrivits. Ramarna ska innefatta utbildningar som tillsammans ger ett brett utbud. Besluten ska omfatta delar av gymnasieskolan och komvux hos samtliga huvudmän. För gymnasieskolan ska ramarna ange antalet platser som ska erbjudas inom samverkansområdet på de nationella programmen, och på introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion, som är utformade för en grupp elever, och avse en eller flera antagningsomgångar. Vid

behov ska även ramar för de nationella inriktningarna anges. För programinriktat val och yrkesintroduktion ska det anges vilket nationellt program respektive yrkesområde utbildningen är inriktad mot. För komvux på gymnasial nivå ska ramarna ange inom vilka yrkesområden som sammanhållen yrkesutbildning ska erbjudas och avse ett eller flera kalenderår. Vid behov ska ramarna även ange omfattningen av yrkesområden och vilka nationellt fastställda sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas. Det ska också vara möjligt för Skolverket att i samband med ramarna besluta om riksrekrytering för specifika sammanhållna yrkesutbildningar av nationellt intresse och för regeringen att meddela föreskrifter om villkor för att en viss sammanhållen yrkesutbildning ska kunna bli riksrekryterande. Ramarna ska göras utifrån en bedömning av elevernas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov, regionalt och nationellt. Betydande hänsyn ska tas till både elevernas efterfrågan och behov och arbetsmarknadens behov. Undantagsvis får en regional ram gälla för en enskild kommun. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur ramen ska utformas och uppföljning av ramarna.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag, men anser att det **behöver utvecklas och förtydligas**.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen tillstyrker förslaget att Skolverket får till uppgift att besluta om regionala ramar för gymnasieskola och komvux för en viss tid. Vi tillstyrker även de principer som föreslås för ramarnas utformning. Vi delar därmed också utredningens bedömning att förutsättningarna inte är de rätta för huvudmännen lokalt att ta beslut om ramar för dimensioneringen av utbildningarna.

I likhet med utredningens förslag, anser vi att behovsanalysen ska utgå från den regionala nivån (men också nationellt), medan ramarna ska sättas utifrån samverkansområdet. Detta för att en reell och meningsfull effekt på dimensioneringen av utbildningarna ska uppnås. Vi delar också utredningens förslag att preliminära ramar för respektive samverkansområde ska fastställas efter att en dialog med huvudmännen förts.

Men samtidigt som vi tillstyrker förslagets grundläggande principer efterfrågar vi en ökad tydlighet i förslaget vad som sker om oenighet uppstår kring exempelvis behovsanalysens kvalitet eller hur den ska appliceras på utbudet.

Teknikföretagen vill nämligen flagga för en risk att förslaget kan leda till kompromisser som kan förta betydelsen av den regionala behovsanalysen och i förlängningen även förta syftet med förslaget. Sådana kompromisser skulle kunna uppstå mellan såväl enskilda och kommunala huvudmän inom ett samverkansområde, likväl som mellan det aktuella samverkansområdet och de områden som det gränsar till.

Teknikföretagen efterfrågar även en ökad tydlighet i förslaget hur elevernas inflytande i processen är tänkt, det vill säga hur elevernas åsikter och erfarenheter kommer att fångas upp.

6.6.6 Enskilda huvudmän för gymnasieskola ska ges godkännande i förhållande till utbildningsbehoven

Utredningens förslag: Vid godkännande av enskilda huvudmän som avser gymnasieskola ska ett högsta antal utbildningsplatser framgå. Antalet platser ska rymmas inom den beslutade ramen och bestämmas med hänsyn till befintligt utbud och med ledning av de omständigheter som ska beaktas vid prövningen av ett nytt godkännande av en enskild huvudman för en gymnasieskola. Det högsta antal utbildningsplatser som ett godkännande avser får ändras. En sådan ändring får göras om antalet platser för den aktuella utbildningen i det område där den aktuella skolenheten ligger har ändrats i ett beslut om ram eller om det finns särskilda skäl. Ändringen ska göras proportionerligt i förhållande till befintligt antal utbildningsplatser för respektive huvudman och ramen, om inte särskilda skäl föranleder en annan bedömning. Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl ska hänsyn tas till 1. brister som framkommit vid tillsyn, 2. ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser, och 3. elevers efterfrågan.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen tillstyrker utredningens förslag att enskilda huvudmän för gymnasieskola ska ges godkännande i förhållande till utbildningsbehoven. Som tidigare framgått i vårt remissvar anser vi att statens inflytande över utbudet ska öka i syfte att utbud i större utsträckning ska svara mot elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov samt att vi också anser att kommunala och enskilda huvudmän så långt det är möjligt ska verka på lika villkor.

Som tillägg till förslaget anser dock Teknikföretagen att också branschråden bör höras och vara involverade i bedömningen av de tre stegen samt att kvalitet och behov ska vara vägledande för branschrådets bedömning i all uppstart av ny yrkesutbildning.

6.6.8 Sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska definieras i skollagen

Utredningens förslag: Det ska införas en definition av begreppet sammanhållen yrkesutbildning i skollagen. Med sammanhållen yrkesutbildning avses en kombination av nationella kurser i komvux på gymnasial nivå som är relevant för ett yrkesområde. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela ytterligare föreskrifter om sammanhållen yrkesutbildning.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen anser att förslaget om att införa en definition i skollagen av begreppet sammanhållen yrkesutbildning kan bidra till en tydlighet som gynnar såväl arbetsgivare som presumtiva elever. I likhet med utredningens bedömning anser vi att nationellt fastställda sammanhållna yrkesutbildningar är ett sätt att säkerställa för elever att utbildningen består av kurser som ger kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden samtidigt som det ger arbetsgivare en tydligare bild av vilken kompetens en arbets sökande har utifrån en nationellt fastställd utbildning.

Teknikföretagen tillstyrker förslaget givet att det är i de nationella programråden som det avgörs vilka sammanhållna yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha. Att utgå från de nationella yrkespaketen är ett sätt att säkerställa att de sammanhållande yrkesutbildningarna motsvarar branschernas kompetenskrav.

Teknikföretagen anser att det är en rimlig avvägning att bestämmelser om vilka sammanhålla yrkesutbildningar som ska vara nationella och vilket innehåll dessa ska ha, är på en sådan detaljnivå att de inte bör finnas i lag.

6.8.2 Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i all sammanhållen yrkesutbildning i komvux

Utredningens förslag: En sammanhållen yrkesutbildning ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande om inte annat följer av meddelade föreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om minsta omfattning av det arbetsplatsförlagda lärandet på sammanhållna yrkesutbildningar och om undantag från kravet på arbetsplatsförlagt lärande.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen tillstyrker förslaget att all sammanhållen yrkesutbildning ska innehålla APL samt att detta även ska gälla utbildningar utanför yrkesvux. I likhet med utredningens bedömning anser vi att en tidig kontakt med arbetslivet är viktigt för att eleven ska få erfarenheter och att i praktiken ges möjlighet att träna på det utbildningen innehåller.

Teknikföretagen tillstyrker även utredningens förslag att kravet på APL för all sammanhållen yrkesutbildning ska föras in i skollagen när det riktade statsbidraget tas bort. Vi anser även i likhet med utredningen att en lägstanivå av hur omfattade APL ska vara bör finnas angivet. Enligt oss bör motsvarande nivå som finns inom yrkesvux idag på 15 procent, vara ett fortsatt minimum för all sammanhållen yrkesutbildning inom komvux. Vi anser dock att undantag bör

kunna göras för individer med relevant yrkeserfarenhet som vill läsa in examen eller certifiering.

6.9.1 Nya verktyg för tillsyn och kvalitetsgranskning avgörande för en mer likvärdig gymnasial utbildning

Utredningens bedömning: Skolinspektionen bör ges i uppdrag att utvidga sin granskning av undervisningens kvalitet i yrkesämnena. Regeringen bör även låta utreda hur Skolinspektionens kunskap om skolors kvalitetsbrister snabbare och mer effektivt kan nyttiggöras för att höja kvaliteten och öka likvärdigheten i utbildningen på gymnasial nivå.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Teknikföretagen delar utredningens bedömning att det både behövs en tydligare kvalitetsgranskning av yrkesutbildning och yrkesämnena tillika att det behövs insatser för att stödja huvudmän i att kunna utveckla kvaliteten. Ska yrkesprogram bli ett mer attraktivt val för fler elever än idag är kvaliteten i undervisningen avgörande enligt oss. Detta gäller såväl yrkesämnena som gymnasiegemensamma ämnen inom yrkesprogram.

Teknikföretagen välkomnar en förändrad instruktion och ett långsiktigt uppdrag till Skolinspektionen kring nya verktyg och kvalitetsgranskning. Som tillägg anser vi att det i den förändrade instruktionen ska framgå att berörda branscher ska ges tillfälle att bidra med synpunkter om hur examensmål för program och övergripande kvalitet ska bedömas. Det bör också ingå en beskrivning av hur nationella programråd, regionala branschråd och lokala programråd kan bidra i tillsyn och kvalitetsgranskning.

6.9.2 Gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas

Utredningens bedömning: Gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas för att minimera eventuella målkonflikter mellan elevers intresse på kort sikt vid valet av utbildning och vad de faktiskt har nytta av efter genomförd utbildning.

*Teknikföretagen **tillstyrker** utredningens förslag **med tillägg** att förslag om grundläggande högskolebehörighet borde ha utretts och lämnats inom ramen för utredningen. Regeringen bör nu skyndsamt bereda frågan om grundläggande högskolebehörighet i yrkesprogrammen utifrån utredningens resonemang.*

Teknikföretagens kommentar/-er:

Principiellt stödjer Teknikföretagen utredningens förslag att gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas, men vi är samtidigt mycket kritiska till att utredningen i och med detta, valt att lämna frågan om grundläggande högskolebehörighet i yrkesprogrammen outhärdad. Enligt oss borde utredningen ha lagt författningsförslag om grundläggande högskolebehörighet i yrkesprogrammen redan i detta slutbetänkande. Vi anser nämligen att grundläggande högskolebehörighet, och utökade möjligheter till studier inom yrkesvux är en grundförutsättning för ökad dimensionering av gymnasial utbildning.

Teknikföretagen anser nu att regeringen skyndsamt bör bereda frågan om grundläggande högskolebehörighet i yrkesprogrammen utifrån utredningens resonemang.

Vi är i grunden mycket positiva till det resonemang som förs i utredningen att yrkesprogram och högskoleförberedande program bör kompletteras med mellanformer samt att möjlighet bör ges för att växla från ett högskoleförberedande program till att fokuserat läsa yrkeskurser. Den vattentäta uppdelningen mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program har blivit förlegad. Företagen behöver praktiskt utbildade med teoretiska kunskaper såväl som teoretiskt utbildade med praktiska kunskaper.

Utifrån ovanstående resonemang föreslår Teknikföretagen att gymnasieskolans program inte delas in i yrkesutbildningar och högskoleförberedande utbildningar. Alla program bör ge grundläggande högskolebehörighet utan att detta aktivt måste väljas till. Vi föreslår också att de industrirelevanta utbildningarna bör utvecklas till att omfatta minst 2 800 poäng för att möta de behov som följer teknikindustrins utveckling. Genom att se över och utöka minimigränsen för heltidsstudier kan högskolebehörighet ges utan att det samtidigt behöver göras avkall på bibehållen nivå inom yrkeskunnande.

Teknikföretagen

Maria Rosendahl
Enhetschef Kompetensförsörjning och Digitalisering

Mats Andersson
Expert kompetensförsörjning